

Господарката на живота

- Проф. Фотев, една от големите изненади в последния обявен списък на сътрудниците на ДС беше вашето име. Вие как го посрещнахте?

- Аз бях абсолютно неподготвен. Чух го в новините в 12 часа по радиото. Първата ми мисъл беше - това не може да се отнася за мен. И тъй като в последната си книга изследвам фазите на умирането, през които човек преминава, когато лекарите му кажат, че настъпва краят, почувствах как изпадам в безпределна тъпота. След това дойде мъчителната мисъл, че аз нямам никакъв полезен ход. Защото не мога да се включа в театъра на моралистично лигавене, в който едни се гордеят, че са служили на ДС, а другите се оправдават.

Почувствах се като в желязна клетка, която е заключена стъвн.

- Какво направихте след това?

- Тръгнах към най-любимото си след дома ми място - Народната библиотека. Имам способността, каквото и да се случи, когато седна с книгите, да изключвам всичко около себе си. Когато онзи ден отидох в четвърта читалня и разгърнах книгите си, усетих, че се сривам в буквалния смисъл на думата. И тогава се случи нещо абсолютно невероятно. Първият човек, когото видях там бе една забележителна жена, която от десетилетия знае какво чета в библиотеката.

- Жена, която работи в библиотеката?

- Да. Винаги съм имал чувството, че тя подкрепя моите публични изяви през последните години. Обърнах

Моят случай е зашеметяващ триумф на ДС

се към нея: „Искам да ви кажа нещо“. Тя ме прекъсна: „Аз чух“ и тогава прочетох в лицето ѝ абсолютно доверие. Разпознах в гласа ѝ одобрението на много от онези непознати хора, които са ме спирани на улицата и са ме поздравявали за нещо, което публично съм казал или написал. Почувствах, че тя ме подкрепя от тяхно име. След това ми каза: „Виждам, че не сте добре. Ще потърся някакво хапче.“ Донесе го, изпих го и ме посъветва: „Приберете се вкъщи и полегнете.“ И тогава ми припомни какво е било написано на пръстена на Моисей. То се отнася за хората, които се намират в състояние на пълно объркване. Изведнъж почувствах, че сригът е спрял.

- Какво ви казаха жена ви, децата ви, когато се прибрахте вкъщи?

- Жена ми ми каза: „Сега няма да мислиш за нищо. Който хвърли камък срещу теб, ще му изсъхне ръката. Който злослови сега за теб, ще му се вкамени устата. Не мисли! Легни си! Но трябва да се вземеш в ръце.“ Опитах се да не мисля, а в такива моменти човек само съзерцава. Нямам представа колко време е минало, но в един момент усетих, че се вземам в ръце.

- В какво се изразява това вземане в ръце?

- Това означава, че ако ме попитаха „кой си ти?“, мо-

жех да отговоря „аз съм аз“. Означава, че усетих, че вътрешните ми сили са безпределни. От този миг станах друг човек, защото разбрах нещо, което е свързано с отпечатването на последната ми книга.

- Каква е тази книга и защо е толкова важна за вас в този момент?

- Това е най-разтърсващата книга, която съм писал в живота си. Убеден съм, че мнозина читатели ще плачат, докато я четат.

Мези човечета и пигмеи, които се вживяват в нравствени исполитни, които ехидстват и шушукат или пък са смаяни - ама и проф. Фотев ли!, трябва да знаят следното. Бог е наблюдавал моите дела и мисли и аз нямам абсолютно никаква необходимост да отивам в Храма, за да търся покаяние.

С тази книга изпълних част от задачите на моя живот, които от детството ми е възлагала майка ми.

- Какви задачи?

- Бях на 7-8 години, когато баща ми по политически причини емигрира в Западна Германия. Видях го 40 години по-късно и разбрах, че бидейки свободен, той не е бил щастлив, защото е страдал за нас и за родината.

- Израснали сте без баща и трябвало да плащате за това?

Аз изпълних задачата си, но за съжаление родителите ми няма да прочетат тази книга... Една от главите в книгата е „Господарката на живота и смъртта.“ Аз изследвах тази господарка.

- Държавна сигурност ли е „господарката“?

- Държавна сигурност е инструмент, изпълнител. „Господарката“ е господстващата комунистическа партия. Господари са и българските тирани, които са били начело на тази партия и които са били в постоянна бдителност, защото над тях има „супергосподарка“, която е в Кремъл. В книгата аз говоря в един обобщен смисъл за „господарката на живота и смъртта“, за която си мислех, че е мъртва. Но днес разбрах,

че „Господарката на живота и смъртта“ е полумъртва и полужива и че аз влизам в последната си схватка с нея.

Днес всеки отговаря за себе си. През 1950-а бяхме изселени. След гимназията бях в трудова повинност, където изживях истински ад. Години наред не ми разрешаваха да кандидатствам в никакви университети. ДС ми постави условие да ме допуснат в университета, ако се откажа от баща си, което аз отхвърлих.

разговаря Валентина Петкова

И СМЪРТТА Е ПОЛУЖИВА

Иван Донов

стойнството пред живота. Но това означаваше да убия майка си, защото тя нямаше да понесе това. Нямаше да понесе и да емигрирам... Когато тя изгасваше и си отиваше, поискаха от мен да направя компромис, за да отида в Западна Германия и да купя лекарството, което щеше да ѝ помогне.

- Държавна сигурност е поискала от вас сътрудничество срещу лекарство?

- Да, те разбраха, че аз търся лекарство за майка ми, която умираше. И тогава аз направих най-тежкия грях в живота си, защото казах - не. Когато заставаш пред дилемата майката или

ването ми от университета бях отново привикан от службите на ДС. Тогава разбрах какво значи тази система, намирах се в свят, в който всичко, свързано с поведението ми, се следи. Това беше големият урок, който открих за себе си. Оттам нататък заживях с чувството, че съм непрекъснато следен. И може би затова доверието на хората има такова съдбовно значение за мен... През тези 13-14 години на мачкане и малтретиране за всичко съм плащал. Бих ли могъл след всичко това през 1987 г. да стана сътрудник на ДС така, както ми се приписва?

- Комисията ви е дала два листа - един картон и протокол за унищожение на досието ви. Какво ще правите?

- Агентурното име, което ми се приписва, е абсолютно непознато за мен и аз нямам един написан ред под него. Никога през живота си не съм се подписвал с друго име. Ето, това е чудовищната манипулация върху моята личност.

И чак когато падна ембаргото за такива като мен, влязох да уча и т.н. 13-14 г. от моята младост са били насечени наживо и съм плащал за своята непреклонност.

Нямам обяснение, но по рождение имам органическо отвращение към физическа работа. Единственото, което мога да правя, е да пиша. Но проблемът ми не е този. Моят проблем е, че съм участвал в деветосептемврийски манифестации и че съм писал

и публикувал статии, за да живея, за да оцелея. И рядко съм заставал пред дилемата - живота или смъртта. Великият Георги Марков добре го е описал. Ако избереш живота, трябва да правиш компромиси. Да, аз съм правил компромиси, защото в противен случай има два изхода - самоубийство или емиграция. Тези две опции за мен са били абсолютно невъзможни. Минавала ми е мисълта да се самоубия, за да избира до-

истината, избираш майка си. Аз не можах да направя този избор и майка ми угасна. Моят брат, който е лекар, ми каза, че съм безумен, защото това лекарство щеше да удължи само с дни предсмъртните мъки.

- Това през коя година се случва?

- В средата на 70-те години. Казвам един от многото случаи в моя живот, преминал в непрекъсната подозрителност. Непосредствено преди изключ-

Затова и казвам, че това е най-жестокият удар, който ми е нанесан.

Моят случай е зашеметяващ триумф днес на Държавна сигурност. Никой от ДС, която аз си мислех, че вече е мъртва, не би могъл в ония времена да си въобрази, че два листа от нейната документация, единият се казва „картонче“, другият „протокол за ликвидиране на досие“ ще се приемат като сакрална истина.

Продължава на стр. 15

Господарката на живота...

(Продължение от стр. 13)

Защото като жертва на колективния Айхман - който е чел „Хана Арент“, разбира за какво говоря - съм лишен от каквото и да е свидетелство за моята абсолютна непринадлежност към мракобесната комунистическо-кадесарско-ченгесарска машинария. Аз не мога да принадлежа към тях, защото те убиха майка ми, съсипеа живота на семейството ми и ме мачкаха през целия ми съзнателен живот. И ето сега, полумъртвата „Господарка“ ме ухапва отровно.

Искам унищоженото досие! Извършена е чудовищна манипулация на моята личност. Техният духовен терор днес е по-жесток от всякога по-рано.

Ето защо аз няма да пожаля сили и време, за да докажа своята свършена невинност и достойнство. Не съм толкова наивен и глупав, защото съм изпра-

венпреднерешимия за най-великите метафизици проблем - да видим в това, което гоняма, защото е унищожено, какво има. Тази битка ще я водя докрай и ще победя!

- Как реагираха колежите ви в Института по социология, където, както е известно, в края на 1989 г. беше създадено СДС?

- Хората, които са работили в Института по социология в периода от 1987-а до 1989 г., са живи и добре помнят всичко. Нека се намери един човек, който да каже, че ние в института замисляхме нещо, но то беше провалено, защото е изтекла информация до ДС. Или пък някой, който е бил така да се каже репресиран, спряно е научното му развитие или е бил уволнен. В този период няма такъв факт. Единственият човек в този институт, който видимо е бил мачкан, всъщност съм аз. Никой друг. Освен това

аз не съм имал достъп да закритите партийни събрания, тъй като съм безпартиен и заедно с шепа хора винаги сме били третираны като второ качество и нямам представа какво се е случвало там.

Имам органическо отвращение към прикритостта, към уговорката „между нас да си остане“, към двуличието. Голяма част от моя живот преминава в Народната библиотека. Имало е поредица от дни, в които не съм срещал друг човек. Сутрин излизам рано, вечер се прибирам късно. Не съм имал нито време, нито желание да чувам какво се говори. А и поради горчивия си опит тази изолация беше логична за мен.

- Казвате, че ще търсите истината за себе си, но какво бихте казали на онези, които днес не ви вярват?

- Моята съвест е абсолютно чиста, нямам проблем с

най-близките си и с тези, които ми имат доверие. Обаждаха ми се много хора с думите: „Ние ви знаем.“ Един от моите ученици ми каза: „Вие сте били последователен още когато аз бях студент.“ Тези, които ме познават отблизо, ме знаят. А тези, които изработват своето исполнство чрез злорадство върху моя случай и казват - всички са маскарни, не могат да ме уплашат.

Ще продължа битка, докато победея. Докато „Господарката на живота и смъртта“ вече не мърда. Защото Ницше казва, че живо е това, което мърда. Щом тя ме поставя отново пред идиотското изпитание да видя какво има в това, което го няма, аз ще се боря. Написал съм 600 страници за мракобесната комунистическа система в България и няма да спра да пиша и да говоря. Няма да бъда капитулиран. Няма да бъда сломен.